Vyvěšeno dne: 22. 10. 2026
Svěšeno dne: 5. 11. 2026

Miroslava Richterová

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína, soudkyně Mgr. Lenky Krupičkové a soudkyně Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **Ing. Dušan Faltýnek**, bytem Nová 501, Sokolnice, zastoupený JUDr. Michaelem Bartončíkem, Ph.D., advokátem se sídlem Koliště 55, Brno, proti žalovanému: **náčelník Generálního štábu Armády České republiky**, se sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha 6, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 3. 2025, č. j. MO 239868/2025-1304, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2026, č. j. 31 Ad 6/2025 - 58,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 6 135 Kč, a to ve lhůtě do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce advokáta JUDr. Michaela Bartončíka, Ph.D.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce, bývalý voják z povolání, spojuje svá dlouhodobá duševní onemocnění, zejména posttraumatickou stresovou poruchu, se svou účastí na zahraniční vojenské misi v Iráku v roce 2008 a od této části vojenské služby proto odvozuje nárok na náhradu škody (újmy). Žalovaný však o tomto nároku podle § 115 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání (dále jen „zákon o vojácích z povolání"), rozhodl zamítavě. Žalobce jeho rozhodnutí napadl žalobou u Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud"). V žalobě tvrdil, že byl při výkonu převážně poradní činnosti mimo působiště českého zahraničního kontingentu opakovaně vystaven mimořádně zatěžujícím událostem, které ve svém souhrnu vyústily v újmu na psychickém zdraví, a tím i služební úraz.

[2] Shora označeným rozsudkem krajský soud zrušil rozhodnutí žalovaného jakož i jemu předcházející rozhodnutí služebního orgánu prvního stupně. Krajský soud vyšel z toho, že také psychické poškození zdraví může být služebním úrazem, je-li vyvoláno krátkodobým, náhlým zevním působením, které excesivně vybočuje z běžných podmínek výkonu konkrétní služby. Úrazovým dějem přitom nemusí být pouze jediná izolovaná událost. Za určitých okolností jej může představovat i souhrn dílčích událostí. Mimořádnost stresoru je nutno posuzovat individuálně s ohledem na konkrétní služební zařazení a skutečnou náplň činnosti vojáka. Samotné nasazení profesionálního vojáka ve válečné oblasti ani nebezpečí s ním běžně spojená proto služební úraz bez dalšího nezakládají. To však nevylučuje vznik psychického služebního úrazu, jestliže konkrétní událost nebo jejich souhrn překročí obvyklé meze.

[3] K otázce rozložení důkazního břemene krajský soud zdůraznil, že na rozdíl od civilního řízení o náhradě újmy z pracovního úrazu probíhá rozhodování o odškodnění služebního úrazu vojáka ve správním řízení ovládaném zásadou materiální pravdy a zásadou vyšetřovací. Povinnost zjistit skutkový stav bez důvodných pochybností, a tedy i důkazní břemeno, proto nese služební orgán, zatímco účastník řízení je povinen poskytovat potřebnou součinnost.

[4] V projednávané věci však služební orgány podle náhledu krajského soudu tuto povinnost nesplnily. Shromážděné podklady vypovídaly převážně o obecné bezpečnostní situaci a činnosti českého kontingentu, nikoli o konkrétním působení žalobce, který pracoval odloučeně jako poradce na irácké ministerstvu vnitra. Nedostatečné bylo rovněž prověření žalobcem tvrzených hlášení a incidentů. Služební orgány přitom nemohou nahrazovat vlastní dokazování a hodnocení důkazů zprostředkovanými závěry jiných vojenských složek. Pokud byly zdrojové materiály dostupné, měly být opatřeny a bezprostředně vyhodnoceny samotným rozhodujícím orgánem.

[5] Krajský soud současně odmítl argumentaci žalovaného, že žalobcem popisované události nemohou představovat služební úraz proto, že profesionální voják musí snášet zvýšenou míru nebezpečí a stresu. Rozhodující je skutečná náplň konkrétní služby. Jestliže žalobce vykonával především metodickou a poradní činnost, mohly časté přesuny nebezpečným územím, pobyt na místech teroristických útoků či kontakt s podminovanými těly představovat okolnosti vybočující z obvyklých podmínek jeho práce. Nelze proto předem vyloučit, že jejich souhrn byl způsobilý vyvolat mimořádně intenzivní stresující zážitek a představovat úrazový děj.

[6] Krajský soud ve zrušujícím rozsudku zavázal služební orgány, aby v dalším řízení dokazování doplnily, zejména opatřily dostupnou dokumentaci o skutečné činnosti žalobce a tvrzených incidentech a zvážily provedení výslechů dalších svědků. Pro případ, že se ani poté nepodaří žalobcovu skutkovou verzi vyvrátit nebo relevantně zpochybnit, se pak krajský soud vyslovil v tom smyslu, že jsou v takovém případě služební orgány povinny ze skutkových tvrzení žalobce při rozhodování vycházet.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalobce

[7] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Navrhl, aby kasační soud rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[8] Nesouhlasil především s názorem krajského soudu na rozsah povinností služebních orgánů při zjišťování skutkového stavu. Ze zásady materiální pravdy ani z povinnosti správního orgánu opatřovat podklady podle něj nelze dovodit závěr, že v řízení o žádosti postačuje tvrzení žadatele, pokud se je nepodaří zcela vyvrátit. Pro přiznání nároku podle § 115 zákona o vojácích z povolání musí být naopak bez důvodných pochybností prokázány všechny zákonné předpoklady

odpovědnosti za škodu (újmu), zejména existence služebního úrazu, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi.

[9] Stěžovatel dále zdůraznil, že projednávaná věc je řízením o žádosti, nikoli řízením, v němž je účastníkovi z moci úřední ukládána povinnost. Přestože je správní orgán i zde povinen aktivně zjišťovat skutkový stav, zásada materiální pravdy nezakládá presumpci správnosti tvrzení žadatele. Účastník musí podle § 52 správního řádu označit důkazy na podporu svých tvrzení a nelze z pouhé skutečnosti, že jeho skutková verze nebyla zcela vyvrácena, dovozovat povinnost správního orgánu z této verze při rozhodování vycházet. Aktivnější roli účastníka v tomto typu řízení ostatně podle stěžovatele zdůrazňuje i judikatura.

[10] Nelze nadto souhlasit ani s hodnocením provedených důkazů, jak je provedl krajský soud. Sdělení Vojenského zpravodajství, podle něhož nejsou k dispozici poznatky odpovídající žalobcem tvrzeným hlášením závažných incidentů, podle stěžovatele představuje relevantní důkaz, který je nutné hodnotit ve spojení s ostatními podklady a který může žalobcovu skutkovou verzi oslabit. Za nepřiměřený stěžovatel považuje také obecný požadavek krajského soudu na opatření kompletní zdravotnické dokumentace. Rozsah zdravotnických podkladů má podle něj odpovídat konkrétním odborným otázkám a existujícím pochybnostem, nikoli být určován paušálně.

[11] Žalobce se ve svém vyjádření s obsahem kasační stížnosti neztotožnil a navrhl, aby ji kasační soud zamítl. S odkazem na tvrzení uplatněná již v žalobě zopakoval, že se stěžovatel nevypořádal s možným nedostatkem podkladů, resp. otázkou, zda disponuje dokumentací k účasti stěžovatele v zahraniční misi. Úvahy krajského soudu jsou podle žalobce správné a v odůvodnění rozsudku byly dostatečně podrobně objasněny.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou oprávněnou a proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Poté přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů.

[13] Kasační stížnost není důvodná.

[14] Stěžovatel předně namítal, že krajský soud na věc nepřiměřeně aplikoval ustanovení § 50 odst. 3 správního řádu. Podle ustanovení § 50 odst. 3 věty druhé platí, že „[v] *řízení, v němž má být z moci úřední uložena povinnost, je správní orgán povinen i bez návrhu zjistit všechny rozhodné okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch toho, komu má být povinnost uložena. správního řádu zavazuje správní orgán k tomu, aby z úřední povinnosti zjistil všechny rozhodné skutečnosti.*“

[15] Toto ustanovení poněkud zpřísňuje pravidla zásady materiální pravdy (§ 3 správního řádu) a zásady vyšetřovací (§ 50 odst. 2 správního řádu), jimiž je správní řízení jinak obecně ovládáno. Svoje uplatnění nachází v řízeních, jejichž cílem je uložení povinnosti účastníkovi. Jen v těchto případech je správní orgán povinen při zjišťování rozhodných skutečností postupovat i bez jakékoli součinnosti účastníka. Tento požadavek tak nastupuje například v řízení o přestupku, v němž pasivita obviněného nikterak neumenšuje povinnost správního orgánu zjistit okolnosti svědčící v jeho prospěch i neprospěch. Z toho důvodu v těchto případech nelze trvat na požadavku ustanovení § 52 správního řádu, aby účastník na podporu svých tvrzení označil důkazy (k tomu srov. např. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 1. 2014, č. j. 5 As 126/2011 - 68). Účastník zde totiž ani žádná tvrzení uplatnit nemusí.

[16] Řízení, které v právě projednávaném případě vedly služební orgány o nároku stěžovatele na náhradu újmy na zdraví, však bylo zahájeno na jeho žádost a k uložení povinnosti správním orgánem nesměřuje. Vzhledem k tomu bylo na žalobci, aby ve své žádosti předně tvrdil rozhodné skutečnosti odůvodňující žádostí uplatněný nárok. V tomto ohledu není sporu, že se žalobce v řízení před správními orgány dovolával okolností svého působení na zahraniční misi v Iráku, které dal do příčinné souvislosti s později diagnostikovaným onemocněním posttraumatickým stresovým syndromem. Mělo podle něj jít o působení na operační základně amerických speciálních sil v nebezpečné bagdádské čtvrti SADR CITY, v níž měl často čelit ohrožení života a zdraví, resp. být konfrontován se stresujícími událostmi. Právě na základě těchto tvrzení bylo řízení o žalobcově žádosti vedeno.

[17] Shora popsané přísné pojetí vyšetřovací zásady se zde tedy neuplatní. Neznamená to však, že by na režim řízení ve věcech služebního poměru, v němž se o náhradě škody způsobené vojákovi při výkonu služby rozhoduje [§ 112 ve spojení s § 145 odst. 1 písm. c) zákona o vojácích z povolání], nedopadala obecná zásada materiální pravdy a zásada vyhledávací (§ 3, § 50 odst. 2 správního řádu). Podle těchto principů má tedy odpovědnost za řádné zjištění skutkového stavu správní orgán.

[18] V této souvislosti samozřejmě nelze pominout procesní povinnost účastníka tvrdit a navrhnout odpovídající důkazy ve smyslu § 52 správního řádu. Ta sice odpovědnost správního orgánu sotva odbourá, jistě ji však může oslabit. Do jaké míry pak leží označení odpovídajících důkazů na účastníkovi, bude vždy záležet na tom, nakolik po něm lze spravedlivě požadovat, aby dostatečně konkrétní podklady pro svá tvrzení mohl předložit či je vůbec znal. V situacích, v nichž se dotčená osoba ocitá v tzv. informačním deficitu, dospívá judikatura Nejvyššího správního soudu výjimečně k závěru, že je to správní orgán, kdo je povinen kvalifikovaně vyvrátit pravdivost tvrzení účastníka. V těchto specifických situacích je proto pojmově vyloučeno, aby správní orgán nevyhověl žádosti jen s tím, že žadatel důkazní břemeno neunesl. Nedostatek podkladů pro rozhodnutí pak nemůže jít k tíži žadatele a tím ani k zamítnutí jeho žádosti. K těmto závěrům dospěl kasační soud například v rozsudku ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023 - 65, v němž stran řízení o přiznání jednorázové peněžité částky nezákonně sterilizovaným osobám podle zákona č. 297/2021 Sb. judikoval, že správní orgán musí v tomto řízení aktivně zjišťovat skutkový stav, přičemž chybějící nebo nedůvěryhodná zdravotnická dokumentace v těchto případech neodůvodňuje zamítnutí žádosti. Úvahy krajského soudu o důkazní povinnosti služebních orgánů v projednávaném případě navazují obsahově právě na shora popsané závěry judikatury v případě agend, v nichž z povahy věci disponuje klíčovými důkazními prostředky pouze správní orgán.

[19] Je však třeba zdůraznit, že tyto závěry vyslovila soudní praxe jen ve zcela výjimečných situacích, v nichž je postaveno najisto, že těmito důkazními prostředky správní orgán disponovat má a povinnost akceptovat skutkovou verzi tvrzenou žadatelem je spíše sankčním a kompenzačním důsledkem porušení povinnosti řádného vedení správní dokumentace. Obecně ovšem ve správním řízení, jakožto ve své podstatě inkvizičním procesu, nelze nesplnění důkazní povinnosti správního orgánu automaticky chápat jako neunesení důkazního břemene. Důsledkem takového závěru je totiž nevyhnutelně přijetí toliko procesní pravdy tvrzené účastníkem řízení. Tento princip, platný například v občanském soudním řízení (srov. § 118a odst. 3 o. s. ř.), totiž úprava řízení před správními (resp. služebními) orgány nezná.

[20] Pakliže se tedy krajský soud v odstavcích 34 a 47 napadeného rozsudku (byť jen při eventuálním bezvýsledném výsledku dokazování) vyslovil pro akceptování skutkové verze tvrzené žalobcem, je třeba tento závěr potvrdit jen zčásti, a sice jen pro případ, že služební orgány podklady pro žalobcem tvrzené skutečnosti ze své viny postrádají. Důvody pro takto kategorický závěr však v daném případě nelze bez dalšího shledat.

[21] Podstatně významnějším je však hlavní důvod, pro který krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušil, a sice nedostatečně zjištěný skutkový stav. Ten je totiž podle krajského soudu v daném případě možné a zároveň nutné doplnit, neboť stále platí, že skutkovou stránku věci musí postavit najisto služební orgán. Kasační soud v tomto směru jen doplňuje, že v oblasti rozhodování o náhradě újmy na zdraví vzniklé ve služebních vztazích se v obdobném duchu kasační soud vyslovil již v případě nároků příslušníků bezpečnostních sborů podle zákona č. 361/2003 Sb. (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 8. 2015, č. j. 9 As 87/2015 - 33).

[22] Stěžovatel s jednotlivými úkoly stanovenými soudem k doplnění dokazování (odst. 47 napadeného rozsudku) ani nikterak nepolemizoval, spíše jen obecně obhajoval význam procesní aktivity účastníků řízení zahájených na žádost. V tomto ohledu je poněkud nepřiléhavá jeho argumentace odkazující na rozsudek kasačního soudu ze dne 17. 6. 2011, č. j. 2 As 7/2010 - 63. V odkazované věci totiž Nejvyšší správní soud naopak pouze zdůraznil především povinnost správního orgánu opatřit dostatek podkladů pro rozhodnutí. Se stěžovatelem lze jistě souhlasit potud, že vzdor působení zásady materiální pravdy nelze správnímu orgánu klást k tíži, že je žadatel zcela pasivní. Na takové situace reagovaly další stěžovatelem zmiňované rozsudky kasačního soudu č. j. 8 Azs 111/2017 - 36, č. j. 9 As 339/2016 - 57. V obou věcech šlo o případy, v nichž žadatel v řízení nepředložil důkazy, které buď musel nebo bez obtíží mohl mít ve své dispozici.

[23] V projednávané věci ovšem taková situace nemohla nastat, neboť v ní žalobce odvozuje žádostí uplatněný nárok od událostí, které se jednak odehrály před mnoha lety, jednak obecně platí, že jsou to služební orgány, kdo je ze zákona povinen vést záznamy a podklady o průběhu služebního poměru vojáka (srov. § 2a odst. 3 zákona o vojácích z povolání). Především však nelze mít za to, že by byl žalobce v průběhu řízení před služebními orgány nedůvodně pasivní, protože v průběhu správního řízení předkládal například e-mailovou korespondenci z rozhodného období, navrhoval provedení listinných důkazů (situačními analýzami, hlášeními příslušníků URNA aj.), jakož i výslechy svědků, kteří mohli jeho působení na vojenské misi v roce 2008 objasnit.

[24] Se shora pojednaným kategorickým závěrem krajského soudu (v odst. 6) o důsledcích neunesení důkazního břemene správním orgánem se sice kasační soud nemohl zcela ztotožnit, jinak však závěrům krajského soudu o rozsahu důkazní povinnosti služebních orgánů nelze nic vytknout a v daném případě nepřekračují rámec procesních povinností, které správní řád klade na správní orgány při vedení řízení o žádosti. Postup podle ustanovení § 50 odst. 3 druhé věty správního řádu naopak na věc nedopadá a krajský soud se k jeho aplikaci v daném případě ani nijak nepřihlásil. Kasační námitka, podle níž klade krajský soud na zjišťování skutkového stavu stěžovatelem větší nároky, než vyžaduje zákon, tedy není důvodná.

[25] Namítal-li dále stěžovatel, že krajský soud nedůvodně zpochybnil důkazní hodnotu vyjádření Vojenského zpravodajství ze dne 22. 8. 2024, nelze této námitce přisvědčit. Krajský soud v této souvislosti v odstavci 42 napadeného rozsudku rekapituloval obsah žádosti o vyjádření, adresované služebním orgánem této zpravodajské službě v rámci soudem dříve již nařízeného doplnění dokazování. Předložená odpověď Vojenského zpravodajství, kterou krajský soud doslovně citoval, se omezuje pouze na konstatování, že k věci nedisponuje žádnými poznatky. Jako taková je tedy jen velmi obecná a neúplná. Na zásadní otázku, zda žalobcem tvrzený telefonický způsob hlášení žalobcem zaznamenaných incidentů byl možný či obvyklý, totiž nijak neodpovídá. Nelze proto než potvrdit závěr krajského soudu, že důkazní hodnota tohoto podkladu je zanedbatelná.

[26] Nesouhlasil-li konečně stěžovatel s požadavkem krajského soudu, aby služební orgány opatřily a do podkladů pro rozhodnutí zahrnuly i kompletní zdravotnickou dokumentaci žalobce, nelze se s ním ztotožnit ani v tomto směru. Z odůvodnění napadeného rozsudku předně plyne,

že krajský soud ve svých závěrech netrval bezpodmínečně na dokazování veškerou dostupnou zdravotnickou dokumentací. Zdůraznil však nutnost dbát na zásadu přímosti a bezprostřednosti dokazování. V tomto ohledu je s krajským soudem kasační soud zajedno, neboť na dodržení těchto principů, ač zákonem výslovně neupravených, je třeba trvat i při dokazování ve správním řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2019, č. j. 3 As 322/2017 - 70).

[27] Existují-li pak v daném případě listiny přímo zachycující určitou skutečnost (zdravotní stav žalobce), je třeba dát přednost právě jim namísto písemných informací, jež obsah těchto listin pouze zprostředkovaně shrnují. Pouhá zprostředkovaná sdělení odborných pracovišť (viz např. vyjádření Vojenské nemocnice Brno ze dne 20. 2. 2024, nebo vyjádření Ústřední vojenské nemocnice Praha ze dne 20. 3. 2024) tedy těmto požadavkům nemohou vyhovět. Argumentoval-li pak stěžovatel možností provést dokazování i odbornou lékařskou zprávou, lze mu v tomto jistě dát za pravdu. Informace poskytnuté odbornými zdravotnickými pracovišti v projednávané věci však vzhledem k vysoké míře jejich obecnosti takovou odbornou lékařskou zprávou nejsou.

IV. Závěr a náklady řízení

[28] Ze všech shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1, *in fine,* s. ř. s. rozsudkem zamítl.

[29] O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. Je však povinen nahradit náklady řízení vzniklé procesně úspěšnému žalobci. Pro určení výše nákladů spojených se zastoupením žalobce se použije v souladu s § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“). Jeho zástupce učinil v řízení o kasační stížnosti jeden úkon právní služby, který je účelně vynaloženým nákladem, a sice vyjádření ke kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za jeden úkon právní služby mu tedy náleží mimosmluvní odměna ve výši 4 620 Kč (§ 9 odst. 5 ve spojení s § 7 bod 5 advokátního tarifu), která se zvyšuje o 450 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy žalobci přísluší za jeden úkon právní služby částka 5 070 Kč, zvýšená o částku odpovídající sazbě DPH (21 %), tj. celkem 6 135 Kč. Tuto částku je stěžovatel povinen zaplatit žalobci do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce (výrok II tohoto rozsudku).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 22. října 2026

L. S.

JUDr. Jaroslav Vlašín v. r.
předseda senátu